

Serbian A: literature – Higher level – Paper 1
Serbe A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Serbio A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Напишите књижевни коментар на **један** од следећих текстова:

1.

Мајка

Стрпљиво удевам конач у иглу и зашивам дугмета на сакоу који ми је мајка давно сашила. Трудим се да не гледам у ћошак трпезарије. Покривена дрвеним поклопцем, тамо стоји стара „сингер“ машина коју сам купила још седамдесет и неке године од кројачице, госпође Славујке Бечејац. Код ње је још моја ујна испекла занат док је била млада. Та машина у ћошку ме непрестано сећа на мајку која је отишла пред само бомбардовање, па је сећање на њу самим тим још болније.

Јуче ме је комшија Тривунац срео и прокоментарисао „Одласком мајке као да оде и пола нас, зар не, Надо?“

Отишло је и много више помислила сам. А зашто то нисам знала да јој покажем док је била жива?

Живимо своје мале животе, журимо да уграбимо и створимо што више, и не знамо да застанемо и да се окренемо око себе, да видимо оне најближе који желе да нам помогну у свему томе. Да нам причувају децу, да нам скувају ручак док смо на послу, да нас испрате на море, испеку кифлице или зашију дугме. Да нам додају шољу топлог млека.

Одавно сам и сама мајка, а могла бих већ да будем и бака. Често у тишини посматрам своју децу и недостају ми разговори са њима, већ сада. Шта ће бити када заиста будем стара?

А ја их разумем, као. Па ми смо две генерације! Родитељи су ту да одраде своје и оду. Мој син у шали каже „Ћао монтипајтоновци“. И ја се као нисам увредила, момак је духовит. Али видим где ми је место.

Знам у дубини душе да ни ја нисам довољно дала у тим годинама, иако смо били другачије васпитани и морали смо да поштујемо старије.

Кришом бацам поглед на своју „сингер“ машину у углу. Плашим се да тражим оно што желим. Савијена леђа своје мајке.

Годинама смо мама и ја шиле моделе за мене. Мама је волела да изгледам лепо, јер је и сама имала лепе ствари, а новаца није било на претек. Зато смо се сналазиле. Ја сам куповала рестлове тамо где су били најјевтинији, а из популарних „Бурди“ сам вадила шнитове. Онда смо мајка и ја разрађивале тактику. Ставићемо белу или црну крагну, ону која више одговара. Извезле бисмо ружу или птицу. Имала сам и две ласте на црвеној букле ролци коју ми је мајка исплела.

Године 1968. храбро сам носила на кравати извезено НЗ (Нада, Златко)! Карирану кравату од лана и кошуљу од истог материјала сашила ми је мајка и ја сам је носила, заљубљена и луда, онако како сам само ја умела. Где све није било тог НЗ! Од клупа у парку до кравате!

Често сам увече, када Златко није био ту (свирка или терен), седела с мајком крај ТВ екрана. Гледале смо „Санремо“, „Опатију“, „Београдско пролеће“...

Мајка је волела да коментарише која је певачица лепа и како је обучена.

Гледале смо заједно клизање и слушале глас Милке Бабовић и њено описивање шљокица и „дуплих аклова“. Чекале смо нестрпљиво да чујемо бодовање. Да ли ће наша фавориткиња бити најбоља.

45 Све више ми недостају тренуци када сам мајку шишала и фарбала, једном месечно. Све док се по други пут није удала и отишла у Башаид. Тамо је морала поново да стави мараму на главу због мог очуха. И мени је било жао. Знала сам колико не воли мараму, а воли „трајну“.

Ушивам полако своја дугмета на сакоу који ми је сашила мајка. Зашто не знамо да покажемо осећања родитељима док су живи? Зашто тако касно схватамо неке ствари?

Нада Малек, *Мајка* (2011)

2.

Дечанска звона или светковина срца

Ћутим
вјековима ыутим твоје име
слутим како ми послије киша болујеш косу
и како од лелека звона занијемим и ослијепим потом
5 и ни молитве не разумијем
кад падам у бездан за твојим челом
због тебе кћери јерусалимске
све чедне а удове јесу
и утве златокриле рањавају паучину
10 сновијају
како ти из образа кљују вино
и круне од руку дукате од чиста злата
невјестинске
чемерне кад у невакат дођу
15 руке ми под најдоњи камен дечански гњију
ти светац и помор библијски
ти седми светогорски монах
ти мојих девет Југовића и бол царице Милице
љепота
20 што је не видјеше очи ни цара ни ћесара
нит младе Гојковице
походе ли те кћери јерусалимске
љубави
руку само преко бока да ми пребациш
25 могла бих ја да цвјетам и бременим сваког прољећа
грло само да ми дахом опалиш
могла бих ја дојити и девет Обилића
(леле ако залелечу дечанска звона
па ти се лик са фрескама помути)
30 а понека птица заборави лет
остави гору и олтар сања
везиле му украду очи
на превару га преко ријеке преведу жедна
а крв би његова укротила све водопаде свијета
35 а клијале су под бедемима неке очи
и завидјела му Гојковица
за осјеку што дугујем крви
грешна се дому враћам
са клетвом дечанских звона у ушима
40 прашћај љубави

Даринка Јеврић, *Дечанска звона или светковина срца* (1972)